

Наша Слова

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 38 (1189) 17 ВЕРАСНЯ 2014 г.

17 верасня 1939 года - 75 гадоў назад беларускія землі ўз'ядналіся ў адно цэлае

Паход Чырвонай Арміі ў Заходнюю Беларусь і Украіну, сав. гіст. вызваленчы паход Чырвонай Арміі, вераснёўскі паход Чырвонай Арміі (1939) - вайсковая аперацыя СССР супраць Польшчы, праведзеная 17-28.9.1939, якая мела мэтай заняцця земляў Заходняй Беларусі і Украіны, у адпаведнасці з падзелам сфераў уплыву паміж СССР і Германіяй паводле дамовы ад 23.8.1939. Аперацыя праводзілася ў час, калі на тэрыторыі Польшчы адбываліся ваенныя дзеянні 2-й сусв. вайны, але фармальна СССР у вайну тады не ўступаў, а аперацыя азначалася як "мера савецкага ўраду па абароне інтарэсаў беларускага і ўкраінскага народаў".

7 верасня на сустрэчы з кіраўніцтвам Камінтэрну І. Сталін акрэсліў сваё стаўленне да Польшчы наступным чынам: "Знішчэнне гэтай дзяржавы ў цяперашніх умовах значыла б адной буржуазнай фашысц-

кай дзяржавы менш! Што дрэннага, калі ў выніку разгрому Польшчы мы распаўсюдзім сацыялістычную сістэму на новыя тэрыторыі і насельніцтва?"

9 верасня, пасля таго як вермахт захапіў Варшаву, наркам К. Варашылаў і кіраўнік Генштаба Б. Шапашнікаў падпісалі загад № 16633 Ваеннаму савету Беларускай асобай ваеннай акругі, дзе адзначалася, што трэба да канца 11 верасня 1939 г. схавана сканцэнтравацца і быць гатовым да вырашальнага наступлення з мэтай маланкавым ударам разграміць супраціўныя войскі праціўніка.

16 верасня В. Молатаў падчас сустрэчы з В. фон Шуленбургам паведаміў пра афіцыйную пазіцыю савецкага ўраду: "...польская дзяржава распалася і болей не існуе, таму анулююцца ўсе дамовы, заключаныя з Польшчай; трэцяя краіна можаць насправаць здабыць карысць з існага хаосу; Савецкі Саюз лічыць сваім абавязкам умяшчацца для абароны сваіх украінскіх і беларускіх братоў і даць магчымасць гэтай нешчаслівай насельніцтву працаваць спакойна".

У той жа дзень Ваенны савет БАВА выдаў загад № 005,

дзе войскам Беларускага фронту загадалася перайсці ў наступленне і "вызваліць" народ Заходняй Беларусі.

Вынікам аперацыі сталі хуткая і лёгкая перамога СССР над ужо ослабленай, палітычна і вайскова, Польшчай, далучэнне земляў Заходняй Беларусі і Украіны да БССР і УССР, падпісанне новага савецка-германскага дагавора (28.9.1939).

Фармальна аб'яднанне Беларусі адбылося толькі амаль праз два месяцы пасля "вызвалення". А фактычна яшчэ пазней, можна сказаць, толькі пасля вайны, бо спачатку праз старую мяжу не дазволілі вольнага перамяшчэння. Старую мяжу па-ранейшаму моцна ахоўвалі пагранвойскі і НКУС. Атрымліваецца, што паспаліты люд займаў большую магчымасць перасякаць былую савецка-польскую мяжу толькі пры германскай акупацыі.

29 кастрычніка Народны сход Заходняй Беларусі прыняў дэкларацыю пра ўваходжанне яе ў склад БССР. 2 лістапада 1939 г. тую "прочысцьбу" афіцыйна задаволіў Крэмль, што толькі потым (!), 14 лістапада, прадубліраваў Вярхоўны Савет БССР.

Вікіпедыя.

130 гадоў з дня нараджэння Фабіяна Абрантовіча

Фабіян АБРАНТОВІЧ (псеўданім у друку Фабіч); 14 верасня 1884, засценак Вераскоўшчына, Наваградскі павет - 2 студзеня 1946, Масква) - каталіцкі манах-марыянін і святар усходняга абраду, прэлат Менскай і Пінскай капітул, архімандрыт, місіянер, рэлігійны і культурна-грамадскі дзеяч, педагог. Доктар філасофіі (Каталіцкі ўніверсітэт у Лёвене), магістр тэалогіі. Паходзіў з мяшчанскай сям'і Яна і Юліі (дзявоч. Кашыц), жыхароў Наваградка.

Скончыў Наваградскае гарадское вучылішча, потым Магілёўскую духоўную каталіцкую семінарыю ў Пецярбургу; пасля яе заканчэння паступіў у Мітрапалітальную духоўную каталіцкую акадэмію (1906). Працягваў вучобу ў Каталіцкім універсітэце ў г. Лёвене (1912-1914), дзе абарніў доктарскую дысертацыю па філасофіі.

Выкладаў Закон Божы ў пецярбургскіх навучальных установах (Імператарскае вучылішча правазнаўства, Імператарскае камерцыйнае вучылішча, Кадэцкі корпус імператара Аляксандра II, Марыінскі і Паўлаўскі інстытуты). Законавучыцель прыватнай мужчынскай гімназіі пры рымска-каталіцкім касцёле Св. Кацярыны ў Пецярбургу (з 9.12.1910). Прафесар духоўнай каталіцкай семінарыі ў Петраградзе (1.9.1914), дзе выкладаў філасофію, сацыялогію і спецыяльнасць выконваў абавязкі законавучыцеля ў Петраградскай Канстанцінаўскай жаночай гімназіі пры Імператар-

скім жаночым інстытуте. Пазней выкладаў Закон Божы ў 12-й Петраградскай гімназіі.

Пасвечаны ў святары (9.11.1908). Быў камандзіраваны Администратарам Магілёўскай архідыяцэзіі біскупам Э. Ропам у Менск (30.4.1918).

Абраны рэктарам Менскай духоўнай каталіцкай семінарыі, пасля яе эвакуацыі ў Наваградка і пазней у Пінск - яе выкладчык.

З 1926 г. - у

Ордэне айцоў марыянаў у Друі. Узначалваў каталіцкую духоўную каталіцкую акадэмію ў Маньчжурі і Кітаі (1929-1938). Экзарх Харбіна. Уздзельнічаў у пасяджэннях Генеральнай капітулы марыянаў у Рыме.

З беларускім нацыянальна-рэлігійным рухам звязаны з часоў вучобы ў Пецярбургу; уваходзіў у культурна-асветны гурток беларусаў-клерыкаў. Адзін з арганізатараў і ўдзельнікаў 1-га з'езду беларускіх каталіцкіх святароў (Менск, 24-25.5.1917), дзе выступіў з рэфератам "Справа прасвєтныя". Член саюза ксяндзоў-беларусаў. Разам з Л. Хвелькам заснаваў Хрысціянскую дэмакратычную злучнасць, быў адным з яе кіраўнікоў у Менску. Шырока выступаў у беларускіх перыядычных рэлігійных выданнях ("Крыніца", 1917-1920, Петра-

град-Мінск-Вільня; "Хрысціянская думка", 1928-1929, Вільня). Сябар Рады Часовага Беларускага нацыянальнага камітэта ў Менску (з верасня 1919). Уваходзіў у склад дэлегацыі беларускіх дзеячаў, якую 19.9.1919 прыняў у Менску Ю. Пілсудскі. Планаваўся, што ў Міністэрстве замежных спраў Беларускай Народнай Рэспублікі атрымае пасаду кіраўніка Місіі ў Рыме.

Жыў у Пецярбургу (да 1912 і з 1914), Лёвене (1912-1914), Менску (з 1918), Польшчы (да 1929 і з лета 1939), Маньчжурі (1929-1938). У канцы верасня 1939 быў арыштаваны савецкімі органамі бяспекі і больш за 5 гадоў правёў у зняволенні. Памёр ад катаванняў у Бутырскай турме. Месца пахавання невядомае.

Вікіпедыя.

МІКОЛУ ДЗІКЕВІЧУ - 90

Мікалаевіч ДЗІКЕВІЧ нарадзіўся 20 верасня 1924 г. у в. Дзітрыкі Бельскай гміны Лідскага павета Наваградскага ваяводства. Да 1936 г. вучыўся у Дзітрыкаўскай чатырохкласнай школе, у 1939 г. закончыў Ганчарскую пашхонную школу, у 1945 г. - Лідскае педвучылішча, пачаў настаўніцкую працу. Служыў у арміі (1946-1947). Закончыў Менскі інсты-

тут фізічнай культуры (1955). 46 гадоў працаваў настаўнікам у школах Лідчыны - Цыбарскай, Дзітрыкаўскай, Папернянскай, Ганчарскай, Нёманскай, да 1993 г. 3 іх - 44 у Нёманскай (Сялецкай). Узнагароджаны медалямі "За доблесную працу" (1970), "За працоўную доблесць" (1981).

Аўтар крэйзнаўчых кніг "Дзітрыкі. Згукі заснулай цывілізацыі" (200 стар.) "Сялец. Прынёманская рэчаіснасць" (294 стар.).

(Пра Міколу Дзікевіча чытайце на ст. 3.)

Прэзентацыя першых двух тэстаў па беларускай мове як замежнай

Вечарам 25 жніўня ў Менску адбылася прэзентацыя першых дзвюх кніг цыклу "Тэст па беларускай мове як замежнай" - па пачатковым і базавым узроўнях валодання беларускай мовай як замежнай. Кніжкі выдадзены рэспубліканскім грамадскім аб'яднаннем "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" невялікім накладам - па 100 паасобнікаў кожная.

Аўтары-складальнікі кніжак - выкладчыкі шэрагу вышэйшых навучальных устаноў краіны - Белдзяржуніверсітэта, Менскага дзяржаўнага лінгвістычнага ўніверсітэта і Беларускага дзяржаўнага тэхналагічнага ўніверсітэта Вольга Барысенка, Ларыса Кныш, Уладзімір Куліковіч, Алесь Літвіноўская, Таццяна Рамза і Аксана Семьянкіевіч. Яны падрыхтавалі выданні сумесна з сябрамі ТБМ, якое ініцыявала гэты праект.

Як адзначалася на прэзентацыі, кніжкі з'яўляюцца першай у Беларусі спробай стварэння цыклу з шасці пробных тэстаў для ацэнкі валодання беларускай мовай як замежнай на розных узроўнях - ад элементарнага, побытавага да дасканалы. Выданні - складнік вялікага навучальна-метадычнага комплексу "Сертыфікат беларускай мовы як замежнай". Тэсты рыхтаваліся на аснове Агульнаеўрапейскіх кампетэнтных валодання замежнай мовай: вывучэнне, выкладанне, ацэнка (CEFR). У лістападзе 2001 года Савет Еўразвязу прыняў рэзалюцыю, у якой рэкамендаваў CEFR у якасці асновы для стварэння нацыянальных сістэм ацэнкі моўнай кампетэнтнасці.

Актуальнасць гэтай працы выклікана шэрагам акалічнасцяў. На сёння ў многіх краінах свету ёсць распрацаваныя сістэмы ацэнкі ведаў нацыянальных моў. Прычым, гэта тычыцца не толькі краінаў-сябраў Еўразвязу, але і іншых міждзяржаўных утварэнняў. Так, у нядаўна створаным Мытным звязе (у які ўваходзіць Беларусь) і Расія, і Казахстан маюць распрацаваныя і за-

цверджаныя на дзяржаўным узроўні сертыфікаты нацыянальных моў (у Казахстане, напрыклад, гэта "Казтэст"). На жаль, Беларусь пакуль не далачылася да гэтага шэрагу. Вось чаму ў нашай краіне пытанне сертыфікацыі беларускай мовы як замежнай узяла на сябе няўрадавая структура - Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны.

Кніжкі накіруюць на апрабачку, якая цягам навучальнага года будзе праводзіцца ў шэрагу сталічных ВНУ, у

Беластоцкім і Варшаўскім універсітэтах (Польшча), у Пражскім універсітэце (Чэхія), а таксама ў Еўрапейскім гуманітарным універсітэце (Вільня, Літва), дзе навучаюцца замежныя студэнты. Пасля ацэнкі тэстаў замежнымі экспертамі па гэтай праблеме запланавана правядзенне міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі, а на працягу некалькіх наступных гадоў - падрыхтоўка і выпуск шэрагу падручнікаў па беларускай мове для іншаземцаў.

Мяркуюцца, што тэсты стануць крытэрыем для ацэнкі ўзроўню валодання беларускай мовай замежнымі дыпламатамі, гісторыкамі, бізнэсоўцамі, журналістамі, культу-

ролагамі, палітолагамі, навукоўцамі-гуманітарамі, каб яны маглі займаць пэўную пасаду, а таксама для замежных студэнтаў, якія вывучаюць беларускую мову, і мігрантаў, якія пасяліліся на Беларусі і хочуць атрымаць ад на жыхарства ці грамадзянства.

Астатнія чатыры кніжкі тэстаў кіраўніцтва грамадскага аб'яднання збіраецца выдаць да XII з'езду ТБМ, які ад-

будзецца ў Менску 26 кастрычніка бягучага года.

Марат Гаравы.

Ад рэдакцыі. Пакуль матэрыял рыхтаваўся да друку, выйшла трэцяя кніжка "Тэст па беларускай мове як замежнай" для сярэдняга ўзроўню

На здымках:

1. Каардынатар выдання, першы намеснік старшыні ТБМ Алена Анісім.

2. Аўтары-складальнікі тэстаў (злева направа) Вольга Барысенка, Аксана Семьянкіевіч (абедзве - Менскі дзяржаўны лінгвістычны ўніверсітэт) і Алесь Літвіноўская (амбасада Швецыі).

3. Першыя тры кніжкі тэстаў па беларускай мове як замежнай.

Не стала Пятра Марцава

Вядомы беларускі журналіст і выдавец **Пётр Марцаў** памёр вечарам 13 верасня ў адным з менскіх шпіталёў, не прыходзячы ў прытомнасць, ад вострага лейкозу на 53-м годзе жыцця.

Нарадзіўся ў 1962 годзе. Скончыў філалагічны факультэт БДУ (1984). Быў вымушаны звольніцца з пасады старэйшага рэдактара БелТА пасля ўдзелу ў мітынгу ў Курапатах. Быў уласным карэспандэнтам штотыднёвіка "Коммерсант" па Беларусі, дырэктарам карпункта "Коммерсант" і агенцтва "Постфактум" (1991 - 1993).

У 1992 г. пачаў займацца прадпрымальніцкай дзейнасцю: выдаваць газету "Белорусская деловая газета", штотыднёвік "Имя". У сакавіку 2006 г. выхад "Белорусской деловой газеты" быў спынены ў сувязі з забаронай на яе друк у беларускіх друкарнях і распаўсюд праз "Белпошту" і "Белсаюздрук".

Прадусар і адзін з аўтараў сцэнара дакументальнага фільма "Звычайны прэзідэнт".

У апошнія гады яго дзейнасць была звязана з рэкламай, будаўнічым і нафтавым бізнесам.

Вечная памяць!

Пра кнігу Васіля Стомы "Маё мястэчка"

У гэтым годзе ў менскім выдавецтве "Лімарыус" накладам у 300 асобнікаў выйшла кніга беларускага эміграцыйнага дзеяча Васіля Стомы пад назвай "Маё мястэчка". За такой, здавалася б, немудрагелістай назвай на самай справе хаваецца па-мастацку вытанчаны вобраз роднай аўтару старонкі - мястэчка Лужкі, што знаходзіцца ў сучасным Шаркаўшчынскім раёне на Віцебшчыне.

Да выдання кнігі спрычыніліся добра вядомыя ў беларускім культурніцкім асяродку людзі. Так, прадмову напісаў архівіст з Нью-Ёрка Лявон Юрэвіч, моўным рэдактарам выступіў Зміцер Саўка, неабходныя каментары зрабіла Наталля Гардзіенка. І ўжо ў прадмове Лявон Юрэвіч інтрыгуе чытача, кажучы, што "ёсць на эміграцыі пісьменнікі, творы якіх займаюць ладную палічку... А ёсць адзін, якога і назваць пісьменнікам не адразу надумаеш, бо пакінуў на сабе толькі адзін твор. Затое які!" І сапраўды, ужо з першых старонак кніга захоплівае нязмужанай манерай аповеду, найцікавейшымі фактамі з жыцця Лужак міжваеннага перыяду, шэрагам выдатна паказаных асобаў. І ўсё гэта добра прыпраўлена далікатным аўтарскім гумарам.

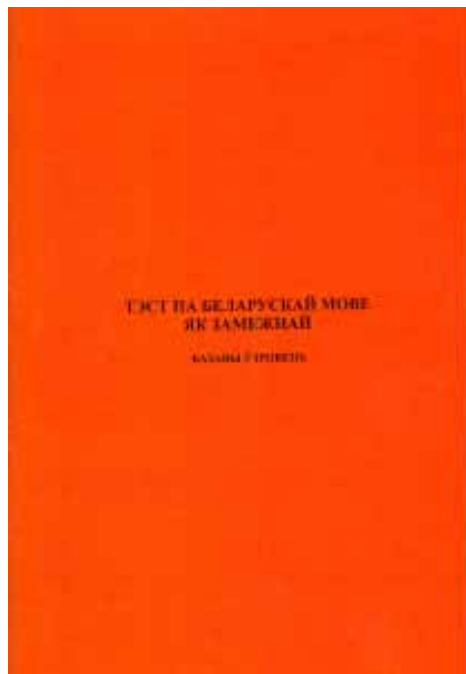
Васіль Стома, які нарадзіўся ў Лужках у 1911 годзе, па сутнасці апісаў у мастацкай форме ладны часавы кавалак жыцця беларускага мястэчка "за польскім часам", паказаў асноўныя клопаты і турботы жыхароў, адпостраваў няпросты лёс беларуса.

Таксама хацелася б звярнуць увагу на моўны асаблівасці выдання. Аўтар багата выкарыстоўвае дыялектызмы, што давалае дакладна перадаць каларыт мясцовасці. Прычым амаль усе такія словы і словазлучэнні добра вядомыя і сёння жыхарам гэтага рэгіёна. Прыгадаем некалькі толькі: *стыдацца, дзесяток, на круцяля, ад слова, мяншак, еміна, унепазнакі, уроць, збытні, цятры, спадак* і многія іншыя.

Надзвычай каштоўным матэрыялам нам падаюцца змешчаныя ў кнізе "Абрады і звычайны Дзісеншчыны", у свой час занатаваныя ці проста выдатна запомненыя аўтарам. Гэта добра крыніцы для нашых этнографоў і фалькларыстаў, бо звычай і абрады апісаныя Васілём Стомам дастаткова падрабязна і прафесійна.

Варта адзначыць, што твор публікаваўся ўжо двойчы, але толькі ў часопісах: "Беларускі Сьвет" (ЗША, №№ 37-38 за 1980 - 1987 гг.) і "Польмя" (1998, № 9-12). І вось нарэшце асобнае выданне. І кожны, хто прачытае "Маё мястэчка", зможа пабачыць міжваенную Беларусь, зможа насалодзіцца прыгожым беларускім словам. А для жыхароў сучасных Лужак і іх ваколіцаў - гэта проста незаменная крыніца крывазнаўчай і гістарычнай інфармацыі, сярод якой магчыма даведацца нешта новае пра свае вёскі, пра сваіх дзядоў ды прадзедаў.

Юрась Бабіч,
намеснік старшыні
Віцебскай абласной
Рады ТБМ.

Лідзяне і бітва пад Воршай

Князь Васіль Андрэвіч Палубінскі - паўтысяцкі ў бітве пад Воршай

Да 500-годдзя бітвы

Бітва пад Воршай адбылася 8 верасня 1514 г. Гэта была найбуйнейшая бітва вайны Маскоўскай дзяржавы з Вялікім Княствам Літоўскім 1512-1522 г. паміж войскам ВКЛ і маскоўцамі на рэчцы Крапіўне за 5 км ад Воршы. Нават расейскія гісторыкі пісалі пра грандыёзны разгром арміі маскавітаў колькасцю ў 80000 чалавек амаль у тры разы меншымі сіламі вялікага князя літоўскага. Падзеі апісваліся ў класічных працах М.М. Карамзіна, Н.С. Арцыбашава, С.М. Салаўёва і іншых.

Войска ВКЛ, якое падпарадкоўвалася вялікаму князю літоўскаму і каралю польскаму Жыгімонту Казіміравічу, складалася з прадстаўнікоў абедзвюх дзяржаў. Непасрэдна ў паходзе да Воршы і ў бітве пад камандаваннем князя Канстанціна Астрожскага ўдзельнічалі каля 30 000 чалавек з неакрэсленай колькасцю гармат. Лёгкаю конніцою ўзначальваў Юры Мікалаевіч Радзівіл, польскіх наймітаў - Януш Сварчоўскі, надворнае каралеўскае войска і аддзельны паноў - Войцех Сампаліньскі.

Аснову ўзброеных сіл ВКЛ складала паспалітае рушэнне, якое складала напярэдні ваеннай кампаніі. Кожны шляхціц, які меў зямельны надзел, абавязаны быў несці ваенную павіннасць.

Вядомая акруговая прызыўная грамата Жыгімонта ад 24 траўня 1514 г. аб выступленні ў паход на дапамогу Смаленску. У грамаце адзначалася, каб усе "былі наготову на службу нашу на войну, и держали кони сытыи и зброи чистыи". У ёй даваўся і тэрмін, да якога павінна прыбыць зямскае апалчэнне: "...кождый со своим поветом, тогож часу, ничего не мешкаячи на кони восседали и до Менска тягнули, на рок, на день святого Ивана". Грамата была накіравана "до князей, зямля, бояр и панов" пералічаных павеатаў.

З зямель ВКЛ меркавалася сабраць харугвы наступных адміністрацыйных адзінак (у дужках пазначаны службовыя асобы на той момант): Віленскага ваяводства (ваявода Мікалай Мікалаевіч Радзівіл), Гарадзенскага і Ковенскага павеатаў з Троцкага ваяводства (ваявода і надворны маршалак Рыгор Станіслававіч Осцікавіч), Жамойцкай зямлі (стараства Станіслаў Янавіч Гаштольд), Валынскай зямлі (маршалак Канстанцін Іванавіч

Астрожскі), Дарагічынскага і Бельскага павеатаў з Падляскага ваяводства (віцебскі і падляскі ваявода Іван Сямёнавіч Сапега), Берасцейскага павеата (берасцейскі староста Юры Іванавіч Іллініч), Уладзімірскага павеата (уладзімірскі староста Андрэй Аляксандравіч Сангушка), Наваградскага павеата (ваявода Ян Янавіч Забарэзінскі), Камянецкага павеата (князь Сямён Чартарыскі), Гарадзенскага павеата (ваявода Юры Мікалаевіч Радзівіл "Геркулес"), Менскага павеата, Пінскага княства (пінскі князь Фёдар Іванавіч Яраславіч). Тут няма ўсходніх тэрыторый, бо да траўня-чэрвеня 1514 г. насельніцтва прыгранічных павеатаў ўжо паднялося на абарону.

У 1502 г. на сойме ў Наваградку вялікі князь Аляксандр сумесна з панамі-радамі ўстанавіў норму - 1 узброены вершнік з 10 службаў (г.зн. з 20-30 сялянскіх двароў). На Віленскім сойме 1511 г. было вырашана, што адзін вершнік павінен выстаўляцца не з дзесяці службаў, а з дзесяці "дымоў".

Захаваліся дакументы, верагодна 1513 г. пра колькасць вершнікаў, якіх маглі выставіць гарады ВКЛ. Ліда павінна была паставіць у войска ВКЛ 30 узброеных вершнікаў, Васілішкі - 8 (Менск - 20, Гародня - 20, Берасце - 150, Слонім, Ваўкавыск, Наваград - па 20).

З усіх лідзян нейкую інфармацыю пра ўдзел у бітве мы маем толькі адносна жалудоцкага дзяржаўцы князя **Васіля Палубінскага** (Палубенскага). Ужо 15 чэрвеня 1514 г., г.зн. за тыдзень да заканчэння тэрміну збору войска, жалудоцкі дзяржаўца Васіль Палубінскі прыйшоў са сваім поштам колькасцю 50 коннікаў, да яго аддзела далучылі атрад у 511-526 чалавек, і князь Палубінскі з сваімі войскамі адным з першых з'явіўся ў раёне баявых дзеянняў. Па перапісу 1528 г. ён выстаўляў 43 вершнікі, што амаль што супадае з ягоным аддзелам ў 50 вершнікаў, якіх ён прывёў у 1514 г.

Князі Палубінскія маюць наўпроставе дачыненне да Лідчыны, паколькі валодалі Мажэйкаўскім ключом, ды і прозвішча паводле адной з версій паходзіць ад лідскіх Палубнікаў.

Выводзіліся паводле ўласнага радаводу ад Андрэя Альгердавіча, гэта ўскосна пацвярджаецца тым фактам, што

Княжацкі герб Палубінскіх (герб А. Г. Палубінскага, 1670 г.)

бацька нашага героя Андрэй Палубінскі пахаваны ў Кіева-Пячэрскай лаўры побач з кіеўскім князем Уладзімірам Альгердавіч. "Левага", хай сабе і князя, побач з сынам вялікага князя літоўскага пакласці на ўрад ці дазволілі б.

Князь **Васіль Андрэвіч Палубінскі** (каля 1480-4.03.1551) - намеснік уладзімірскі (1505-07), дзяржаўца любашанскі і цяцерынскі (1515-16), дзяржаўца жалудоцкі (1516-35), каняўскі і дубіцкі (1527-29) маршалак гаспадарскі з 1521 г., староста мсціслаўскі і радамскі з 1535 г. Валодаў маёнткамі Гарадзішча, Яблыны, Глыбокае, Круглае (цяпер г.п. Круглае ў Магілёўскай), Палубічы і Мажэйкава.

У лютым 1509 г. за зносіны са "зрадцамі" Глінскімі князь Васіль Андрэвіч Палубінскі быў арыштаваны. Арыштаваны былі таксама князь Ольбрахт Гаштольд, князь Аляксандр Хадкевіч, стайнік Мартын Храбтовіч і падскарбі Федзька Храбтовіч. З-пад арышту князь Васіль Андрэвіч Палубінскі быў вызвалены 18 траўня 1511 года. Пасля ўсе пяцёра былі апраўданы. І, як бачна, князь Васіль Палубінскі ды, мабыць, і астатнія не мог спазніцца пад Воршу.

Князь Васіль Палубінскі перажыў свайго сына Льва Васільевіча, якога пахаваў у Кіева-Пячэрскай лаўры, і сам быў пахаваны там жа. Так што ў Лаўры спачывае не толькі гетман найвышэйшы ў бітве пад Воршай князь Канстанцін Іванавіч Астрожскі, а і паўтысяцкі ў той жа бітве Васіль Андрэвіч Палубінскі.

Палубінскія - адзіны, мабыць, беларускі княскі род, князі трох пакаленняў якога ляжаць у Лаўры.

Леанід Лаўрэні, Станіслаў Суднік.

У Лідзе, як і па ўсёй Беларусі ўрачыста адзначылі 500-годдзе перамогі войскаў ВКЛ у бітве пад Воршай.

7 верасня ў Свята-Георгіеўскім храме г. Ліды была адслужана паніхіда па праваслаўных ваеначальніках ВКЛ, якія ўдзельнічалі ў гэтай бітве: па гетману найвышэйшаму князю Канстанціну Іванавічу Астрожскаму (з Турава-Пінскіх князёў), па ваяводу Юрыю Мікалаевічу Радзівілу (Геркулесу), па ваяводу Івану Сямёнавічу Сапегу і па князю Васілю Андрэвічу Палубінскаму (Палубенскаму, з Гедзімінавічаў) і па ўсіх ваярах, якія загінулі ў той бітве. І калі за першых трох маліліся па ўсёй Беларусі, то князя Палубінскага згадалі, мабыць толькі ў Лідзе, а тым не менш пад яго камандай пад Воршай было паўтысячы ваяроў.

Пасля набажэнства на сяброўскай сустрэчы гучалі песні пра Воршу ў выкананні сьлыннага барда Андрэя Мельнікава.

11 верасня адбылося асвячэнне падзячнага медальёна князю Канстанціну Іванавічу Астрожскаму ад грамадзян Лідскага раёна (медальён работы лідскага скульптара Вадзіма Вераб'ёва). Асвячэнне ў прысутнасці вернікаў здзейсніў дабрачынны Лідскай акругі айцец Расціслаў.

Звяртаючыся да вернікаў айцец Расціслаў сказаў:

- Ён найперш шмат зрабіў дзеля таго,

каб межы нашае радзімы былі абаронены. А для праваслаўнае царквы пры ім было адчынена шмат новых храмаў. Ён быў па-сапраўднаму веруючым чалавекам, заўсёды наведваў храм, маліўся і шмат зрабіў дзеля таго, каб вера праваслаўная існавала на нашых землях. І нездарма ж яго цела пахавана ў Кіева-Пячэрскай лаўры. Гэта шмат пра што сведчыць...

Пра значнасць перамогі пад Воршай гаварыў і старшыня ТБМ г. Ліды Станіслаў Суднік.

- У 1512 годзе яны ўзялі Смаленск, і Смаленск дагэтуль іхні. У 1514 пайшлі на Воршу, Віцебск, Полацк, Барысаў і Менск. Канстанцін Астрожскі спыніў нападнікаў, і гэтыя гарады і сёння нашыя.

Падзячны медальён - гэта самае малое, што ўдалося зрабіць. Беларусь чакае на велічны помнік гетману найвышэйшаму Канстанціну Іванавічу Астрожскаму. Дасць Бог прычакаем, бо вынік перамогі Астрожскага пад Воршай - гэта наша сённяшняя дзяржава Беларусь.

Яраслаў Грынкевіч.

Удакладненне

У № 36 (1187) газеты "Наша слова" ад 3 верасня 2014 г. на ст 6-7 быў змешчаны артыкул "Адлюстраванне Аршанскай бітвы на старонках беларускіх падручнікаў".

Па тэхнічных прычынах артыкул надрукаваны без подпісу.

Аўтарам гэтага артыкула з'яўляецца кандыдат гістарычных навук **Алег Трусаў**.

Рэдакцыя прыносіць прабачэнні аўтару за недагляд.

Віленскія беларусы адзначылі 500-годдзе перамогі ВКЛ над Масковіяй

Святкаванне перамогі войскаў Вялікага Княства Літоўскага пад кіраўніцтвам гетмана Канстанціна Астрожскага над Маскоўскім княствам распачалося з ўрачыстага набажэнства ў грэка-каталіцкай Святагроцкай царкве. Літургію адслужылі: а. Вікенцій (Васіль Яніцкі), а. Павел Яхімец і а. Даніла Сваяк.

Сімвалічным было тое, што служба праходзіла ў тым самым храме, які збудаваў Канстанцін Астрожскі ў гонар гэтай перамогі. Як кажа легенда, князь усю ноч маліўся Прасвятой Дзеве і даў абяцанне, калі пераможа маскалёў, збудуе царкву. Абяцанне гэтае ён выканаў.

Служба адбывалася на беларускай і ўкраінскай мовах, чарговае сведчанне пра братэрскасць нашых народаў і пра тое, што мова не з'яўляецца перашкодай у камунікацыі. Сёння беларусы і ўкраінцы дамовіліся, размаўляючы паміж сабой на сваіх родных мовах.

Гэта царква звязана з адным з найбольш вядомых дзеячаў беларускага і ўкраінскага народаў: св. Язафатам Кунцэвічам, які з'яўляецца чарговым прыкладам агульнай гісторыі. Ён нарадзіўся ва Украіне, служэнне распачынаў тут, у Вільні, у гэтым самым храме. А ў Віцебску, на беларускай зямлі, прыняў пакутніцкую смерць. Сваё жыццё аддаў за аб'яднанне царкваў і народаў.

Другая частка святочных мерапрыемстваў была прысвечана прэзентацыі руху салідарнасці "Разам", якая адбылася ў сядзібе ТБК. Прыемна, што гэты Рух апошнія гады шчыльна супрацоўнічае

з Таварыствам і цягам апошніх гадоў было праведзена некалькі супольных акцый, напрыклад, святкаванне гадавіны з дня смерці Каліноўскага і інш.

Галоўная задача Руху - захаванне гістарычнае спадчыны беларускага народа, а таксама перадача ведаў і памяці пра злычынствы, зробленыя камуністычным рэжымам. У сваіх прамовах Вячаслаў Сіўчык, Галіна Сіўчык, Алесь Макаеў распавялі каротка пра сваю дзейнасць, пра планы і перспектывы і, зразумела, пра шматлікія цяжкасці, якія сустракаюцца ў іх на шляху.

Заклучная трэцяя частка мерапрыемстваў адбылася святочнай імпрэзай, прысвечанай гэтай ганаровай перамозе, пад час якой выступоўцы ўзгадалі не толькі важнасць і значнасць тае перамогі, якая адсунула маскоўскую акупацыю нашых земляў да 1795 года, але і пра іншыя знакавыя даты, юбілеі якіх прыпалі на жнівень-верасень.

Гісторыя павучальная, і так атрымліваецца, што цягам гэтага апошняга года многім стала зразумела, што беспечнасць, спакой, мір - гэта ўжо не такія гарантваныя рэчы. У гэтым годзе споўнілася сто гадоў з пачатку Першай сусветнай вайны і 75 гадоў - з Другой. Але сённяшнія рэчы паказваюць, што чалавецтва мала вынесла ўрокаў з тых дзвюх вялікіх трагедый. Гітлера спрабавалі спыніць звычайнымі перамовамі, тое самае адбываецца і зараз, калі з Расеяй спрабуюць размаўляць, бачачы, што кожны раз яна падманвае і не збіраецца спыняцца. Але вялікім чыноўнікам не да гэтага, яны

спадзяюцца, што хтосьці адумаецца. На жаль, калі агрэсар вырашыў ваяваць, перамовамі яго не спыніш.

17 верасня спаўняецца 75 гадоў з нібы так званага ўз'яднання Заходняй і Усходняй Беларусі. Захоп і падзел Польшчы адбываўся па дамоўленасці з Гітлерам і Сталінам, таму савецкія войскі прыйшлі не вызваляць Беларусь, як многія вераць да гэтага часу, а прыйшлі з мэтай падзелу свету і захопу новых тэрыторый, як гэта адбываецца і сёння. Многія вераць у казку ўз'яднання беларусаў. Але, у 1945 годзе, этнічныя землі з пераважным беларускім насельніцтвам, якія нібыта ў 1939 уз'ядноўваліся, раздаваліся проста так розным суседзям. То якое тады ўз'яднанне? Так што ніякага ўз'яднання не было, была звычайная акупацыя чарговых тэрыторый.

У жніўні споўнілася сто гадоў з дня нараджэння аднаго з найвыбітнейшых беларусаў XX ст. - біскупа Чэслава Сіповіча. Менавіта ён быў беларускім амбасадарам у каталіцкім свеце, праз яго свет даведваўся пра беларусаў і іх праблемы. Галоўная ягоная задача - заснаванне бібліятэкі імя Ф. Скарыны ў Лондане, найбагацейшага збору беларускай спадчыны, відаць не толькі ў далёкім замежжы, але і ва ўсім свеце.

У верасні споўнілася 95 гадоў з адыходу ў вечнасць найвыбітнейшага беларуса Віленшчыны Івана Луцкевіча. Менавіта ён пачынальнік адроджанай беларускасці ў гэтым горадзе. Дзякуючы яму тут былі створаныя Віленская беларуская гімназія, а таксама беларускі музей, які пазней

насіў яго імя. Зараз у Вільні на Росах знаходзіцца сімвалічная магіла братоў Івана і Антона Луцкевічаў, на якой намаганнемі ТБК быў усталяваны помнік, як сведчанне беларускай прысутнасці ў гэтым Вечным Горадзе.

Айцец Даніла Сваяк узгадаў пра дзейнасць сенатара ў польскі сойм Аляксандра Уласава - адной з найяскравейшых беларускіх фігур міжваеннай Вільні. Імя гэтае звязана з дзейнасцю царквы метадыстаў. Менавіта Уласаў быў галоўным мецэнатам і рухавіком гэтага адгалінавання англіканскай царквы, якое на Віленшчыне актыўна ўключылася ў працэс увядзення беларускай мовы ў набажэнствы.

Васіль Акуневіч узгадаў аб жыццём шляху першага Беларускага Прэзідэнта - Пётры Крычэўскага, чые парэшткі спачываюць у Празе. Менавіта Пётры Крычэўскі выступаў за тое, што Беларусь павінна застацца незалежнай і не быць ні ў якіх саюзах з Расеяй, таму актыўна выступаў супраць БССР, якая ўрэшце рэшт і зрусіфікавала Беларусь.

Шаноўныя Беларусы, памятайма сваю гісторыю. Вяртайма да сваіх каранёў. Гэтая ж імпрэза зблізіла беларусаў віленчукоў і з Менска. Таксама, спадзяюся, для многіх гасцей з Менска, Вільня стала яшчэ бліжэй, бо яны не толькі пачулі пра беларускіх герояў гэтага месца, але і самі сталі ўдзельнікамі беларускіх святкаванняў у калысцы беларускага адраджэння.

Памятаем і шануем сваю гісторыю!

*В.а. старшыні ТБК
д-р Алесь Адамковіч.*

Свята Вайсковай Славы ў Магілёве

8-га верасня магілёўцы адзначылі Свята Вайсковай Славы невялікай імпрэзай, якую зладзіла мясцовая суполка ТБМ на чале з Алегам Дзьячковым. У якасці ганаровых гасцей прысутнічалі Мікола Купава і Аляксандр Жучкоў - стваральнікі аргкамітэту па святкаванні юбілею Аршанскай бітвы.

Спадар Мікола нагадаў старонкі гісторыі той падзеі, распавёў пра стварэнне і сэнс знакамітай карціны "Бітва пад Воршай", якая захоўваецца зараз у варшаўскім музеі. А спадар Аляксандр яшчэ дадаў цікавыя замалёўкі з наведвання святочных урачыстасцяў, што адбываліся з нагоды юбілейнай даты ва Украіне, адкуль яны толькі што і прыбылі. Вечарыну працягнулі нашы мясцовыя выканаўцы - Васіль Аўраменка і Павел Пастухоў. Дарэчы, Павел - кіраўнік магілёўскага рыцарскага клубу "Барысфен" - прынёс на вечарыну свае рыцарскія даспехі, што можна было пабачыць на сцэне.

*Аляксандр Сабалеўскі,
Магілёў.*

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Алена Анісім, Юрась Бабіч, Юля Бажок, Марыя Баравік, Вінцук Вячорка, Юрась Каласоўскі, Леакадзія Мілаш, Максім Новік, Язэп Палубятка, Аляксей Пяткевіч, Уладзімір Содаль, Станіслаў Суднік, Павел Сцяцко, Алес Трусаў.

<http://naszaslowa.by/> <http://pawet.net/>
<http://kamunikat.org/> <http://tbm-mova.by/>

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.
231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.
Газета падпісана да друку 15.09.2014 г. у 10.00. Замова № 2435.
Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 2000 асобнікаў.
Падпісны індэкс: 63865.
Кошт падпіскі: 1 мес. - 5600 руб., 3 мес. - 16800 руб.
Кошт у розніцу: па дамоўленасці.

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб рэгістрацыі № 908 ад 18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даліна.

Адрас для паштовых адпраўленняў:
231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslowa@tut.by